

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора

Штангрета Андрія Михайловича

на дисертаційну роботу

Бабінської Соломії Ярославівни

«Інформаційне забезпечення розроблення та реалізації інноваційних проектів», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата

економічних наук

за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами

(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Реалії господарської діяльності вітчизняних підприємств характеризуються не лише макроекономічною нестабільністю, надмірним податковим тиском, зміною законодавчої бази, необхідністю врахування наслідки соціальних збурень та військових дій, але й зростанням конкурентної боротьби при суттєвому зменшенні купівельної спроможності населення. Забезпечення не лише існування, але й ефективного функціонування підприємства можливе за умови створення інноваційної продукції, реалізації її на внутрішньому та вихід на зовнішніх ринки збуту. Основою розроблення та реалізації інноваційних проектів повинно бути інформаційне забезпечення, яке покликане зібрати, сформувати, проаналізувати, проконтролювати та подати в належному вигляді необхідну якісну інформацію для розроблення та прийняття кожного управлінського рішення. Інформаційне забезпечення, формуючи зовнішні та внутрішні інформаційні потоки, уможливорює надходження тієї інформації, яка визначає порядок реалізації інноваційних проектів.

В межах вітчизняних наукових праць ця проблема не отримала належного теоретичного та прикладного обґрунтування. Окремі питання у роботах інших економічних дослідників розглядались фрагментарно, внаслідок чого відсутній або недостатньо розроблений системний підхід до її наукового вирішення.

Додатковим аргументом на користь актуальності теми дисертаційної роботи Бабінської С. Я. виступає її виконання в рамках науково-дослідних робіт кафедри економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка» «Обґрунтування інноваційно-інвестиційних стратегій, програм і проектів розвитку господарських структур, галузей та регіонів» (номер державної реєстрації 0113U005293) (акт впровадження від 25.10.2017 р.) та «Проблеми формування і розвитку, економічного оцінювання інноваційної інфраструктури. Трансфер технологій» (номер державної реєстрації № 0113U005294) (акт впровадження від 25.10.2017 р.).

Вищевикладене дає підстави вважати, що тема дисертаційної роботи Бабінської С. Я. відповідає сьогodнішнім потребам економічної науки та є актуальною.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій та їх достовірність

Детальне ознайомлення з текстом дисертації Бабінської С. Я. дає підстави стверджувати, що підхід дисертанта до покращення інформаційного забезпечення розробляння та реалізації інноваційних проектів машинобудівних підприємств відзначається фундаментальністю та ґрунтовністю дослідження. Варто відзначити добру структурованість роботи, логічність викладу, якісне оформлення наукового апарату роботи.

Для реалізації поставлених завдань у роботі дисертантом використано такі методи наукового дослідження: метод аналізу та синтезу при визначенні

сутності інноваційних проектів та інформаційного забезпечення (розд. 1, підр. 1.1, 1.2); метод систематизації та узагальнення для класифікації інноваційних проектів, джерел інформації щодо реалізації інноваційних проектів, складових етапів життєвого циклу інноваційних проектів та етапів створення інноваційно-інформаційного підрозділу на підприємстві (розд. 1, підр. 1.1, 1.3, розд. 2, підр. 2.1, 2.2); системний аналіз при визначенні внесків та інтересів груп економічного впливу (стейкхолдерів) від реалізації інноваційного проекту (розд. 2, підр. 2.3); метод формалізації для оцінювання ефективності інформаційного забезпечення інноваційних проектів (розд. 3, підр. 3.1); системно-структурний метод для дослідження ризиків інформаційного забезпечення інноваційних проектів (розд. 3, підр. 3.2); метод експертних оцінок для обґрунтування напрямків удосконалення інформаційного забезпечення інноваційних проектів (розд. 3, підр. 3.3).

Дисертація за змістом, сутністю, структурою та оформленням повністю відповідає вимогам, містить вступ, три розділи, висновки, додатки та список використаних джерел. Ознайомлення зі змістом дисертації дозволяє зробити висновок про те, що задекларовану мету повністю досягнуто, а усі поставлені завдання дослідження виконано. Наукові положення, висновки та рекомендації, які представлені у дисертації Бабінської С. Я. є достовірними та достатньо обґрунтованими.

У першому розділі «Теоретичні та прикладні основи інформаційного забезпечення розроблення та реалізації інноваційних проектів» автором запропоновано трактування інноваційного проекту як системи взаємопов'язаних завдань, що є комплексом науково-дослідних, дослідно-конструкторських, виробничих, технологічних, організаційних, фінансових, комерційних та інших заходів, відповідним чином організованих, оформлених комплектом проектної документації з кошторисними розрахунками та розрахунками ефективності, які забезпечують ефективне вирішення конкретного науково-технічного завдання (проблеми) інноваційного характеру упродовж певного часу. На основі узагальнення

наукового доробку щодо класифікації видів інноваційних проектів, автором пропонується класифікувати інноваційні проекти за такою ознакою як сумісність реалізації інноваційних проектів. Беручи за основу суть поняття «інформаційне забезпечення» автором запропоновано під інформаційним забезпеченням розробляння та реалізації інноваційних проектів розуміти сукупність заходів збору, опрацювання, зберігання, використання інформації (яка певним чином пов'язана з інноваційними проектами), які необхідно здійснити для наповнення нею інформаційної бази підприємства. Доведено, що для реалізації інноваційних проектів машинобудівним підприємствам потрібна така інформаційна база, яка містить інформацію, як загалом щодо інноваційної діяльності підприємства, так і зокрема щодо інноваційних проектів (реалізованих та ще не реалізованих).

У другому розділі «Організування та формування структури інформаційного забезпечення розробляння та реалізації інноваційних проектів» доведено необхідність під організуванням інформаційного забезпечення інноваційних проектів розуміти сукупність процесів, які необхідно здійснити для надання користувачам (учасникам інноваційного проекту) необхідної інформації. Обґрунтовано, що інформаційне забезпечення охоплює процеси збору, опрацювання, зберігання та використання інформації. Виходячи з того, що в основі інноваційного проекту лежить концепція його життєвого циклу, в авторському трактуванні в інформаційному забезпеченні необхідно виділяти три етапи життєвого циклу – розробляння, реалізація та завершення інноваційного проекту. Обґрунтовано два варіанти формування інформаційного забезпечення інноваційних проектів на підприємстві: власними силами, тобто створити на підприємстві підрозділ чи призначити відповідальну особу, які будуть забезпечувати необхідною інформацією процес реалізації інноваційного проекту; скористатися для отримання необхідної інформації послугами спеціалізованих фірм. З'ясовано, що суттєвим недоліком, який може виникнути у процесі реалізації інноваційного проекту і пов'язаний з

інформацією, є асиметрія інформації. Автором обгрунтовано загальні заходи нейтралізації асиметрії інформації: ринкові сигнали (відповідно до теорії «ринкових сигналів» М. Спенса), здійснення державного контролю за якістю товарів та послуг, залучення у процес реалізації інноваційних проектів банків, венчурних фірм.

У третьому розділі «Оцінювання економічної ефективності та напрями покращення інформаційного забезпечення розробляння та реалізації інноваційних проектів» автором пропонується під економічною ефективністю інформаційного забезпечення інноваційних проектів розуміти співвідношення між корисним ефектом від використання системи інформаційного забезпечення та витратами, які забезпечили цей ефект, а також відповідність функціональних характеристик визначеним меті та завданням. Обгрунтовано необхідність здійснення оцінювання економічної ефективності інформаційного забезпечення інноваційних проектів здійснювати за алгоритмом, який передбачає визначення мети, завдань, об'єкта, предмета процесу оцінювання та основних принципів, критеріїв, показників, інтерпретацію результатів і формулювання висновків. З'ясовано, що для інформаційного забезпечення у процесі розробляння та реалізації інноваційних проектів характерним є високий рівень ризику та невизначеності. Обгрунтовано, що удосконалення інформаційного забезпечення інноваційних проектів повинно полягати у створенні нових або модернізації існуючих систем інформаційного забезпечення інноваційних проектів.

Зміст дисертації викладений з логічною послідовністю, що переконує в обгрунтованості результатів та їх інтерпретації. Результати роботи знайшли відображення у висновках, де підкреслено практичну цінність роботи, яка полягає у розробленні теоретичних та методичних підходів для покращення інформаційного забезпечення розробляння та реалізації інноваційних проектів машинобудівних підприємств. Дисертація читається легко та цікаво, характеризується однозначністю та точністю викладу фактів.

3. Основні наукові результати дисертації

Ознайомлення із текстом дисертації, автореферату та опублікованих наукових праць дали змогу зробити висновок про наявність у них нових наукових результатів і пропозицій, що в сукупності розв'язують важливе завдання поглиблення теоретико-методичних та науково-практичних засад щодо інформаційного забезпечення розробляння та реалізації інноваційних проектів на машинобудівних підприємствах України.

Найбільш суттєвими науковими результатами дисертаційної роботи, що мають важливе значення для розвитку економічної науки є такі:

– науково обгрунтовано важливість виділення в процесі реалізації інноваційних проектів трьох етапів життєвого циклу (розробляння, реалізація, завершення), що спираються на визначені мети, завдань, управлінських рішень з розподілом інформаційних масивів для формування і застосування необхідного інформаційного забезпечення стосовно кожного з них (с. 90-100 дисертації, с. 7-8 автореферату);

– підхід до оцінювання ефективності інформаційного забезпечення інноваційних проектів, який полягає у розрахунку інтегрального показника рівня інформаційного забезпечення інноваційних проектів, що уможливило формулювання чітких висновків для прийняття об'єктивних управлінських рішень, врахування інтересів усіх зацікавлених сторін, визначення «проблемних місць» та ризиків, які характерні для етапів життєвого циклу інноваційного проекту і учасників реалізації інноваційного проекту (с. 145-148 дисертації, с. 14-15 автореферату);

– класифікація інноваційних проектів, яка відрізняється від наявних доданою класифікаційною ознакою: сумісність реалізації (сумісні та несумісні з реалізацією інших проектів підприємства) – характеризує властивість інноваційного проекту реалізуватися у взаємодії з іншими проектами підприємства (с. 37-45 дисертації, с. 5 автореферату);

– групування учасників інноваційного проекту, які залучені до його реалізації, їхні внески та інтереси, що передбачає, з погляду теорії груп економічного впливу (стейкхолдерів), узгодження інтересів учасників та ефективну реалізацію інноваційних проектів (с. 116-119 дисертації, с. 10 автореферату);

– розподіл причин виникнення асиметрії інформації, які вирізняються з-поміж існуючих їх поділом на ті, які залежать і які не залежать від учасників реалізації інноваційного проекту та заходи нейтралізації асиметрії інформації, які можуть бути загальними (застосовуються для зменшення асиметрії інформації не лише між учасниками реалізації інноваційного проекту, але й в інших процесах) та спеціальними (використовуються для зменшення асиметрії інформації між учасниками реалізації інноваційного проекту) (с. 122-128 дисертації, с. 11-13 автореферату).

Основні наукові результати, теоретичні напрацювання та методичні положення, висновки і рекомендації, викладені у дисертації Бабінської С. Я. є науково обгрунтованими, що забезпечено використанням теоретико-методичних прийомів, глибоким вивченням та аналізом вітчизняних й іноземних джерел, коректним застосуванням методів наукового дослідження та логічністю узагальнень.

4. Практичне значення одержаних результатів

Наукові результати роботи отримали практичну апробацію та впроваджені у практичній УБМР «Укргазспецбудмонтаж» (довідка №122 від 28.12.2017 р.) та СП ТзОВ «Сферос-Електрон» (довідка № 095/001/01 від 03.01.2018 р.).

Основні положення дисертаційної роботи також впроваджено у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» та застосовуються під час викладання дисципліни «Економічні інструменти

управління проектами і програмами розвитку підприємства» (довідка №67-01-1820 від 15.11.2017 р.).

5. Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях

Основні здобутки дисертанта опубліковано у 23 наукових працях, з яких 7 статей у наукових фахових виданнях України, у тому числі 3 статті у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних 16 тез доповідей науково-практичних конференцій. Обсяг друкованих робіт та їх кількість відповідають вимогам МОН України щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Зміст автореферату є ідентичним до змісту дисертації і достатньо повно відображає основні положення дослідження.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо дисертаційної роботи

Оцінюючи представлену дисертаційну роботу в цілому позитивно, слід відмітити дискусійні положення та висловити наступні зауваження.

1. В підрозділі 1.2 автор, визначаючи сутність інформації, вимоги до її змісту, підходи до трактування терміну «інформаційне забезпечення», формує перелік ключових завдань та проблем інформаційного забезпечення інноваційних проектів. На нашу точку зору, характеристику сутності інформаційного забезпечення інноваційних проектів доцільно було подати із застосуванням системного підходу, визначаючи зміст кожного елементу, наявність зв'язків та характеризуючи взаємозв'язок із системами вищого порядку, зокрема інформаційного забезпечення управління машинобудівним підприємством, що частково знайшло відображення на стор. 58-60 дисертаційної роботи.

2. В підрозділі 1.1 здобувач наголошує на важливості інформаційного забезпечення для розроблення та реалізації інноваційних проектів. Погоджуючись, вважаємо за доцільне підкреслити, що інформаційне забезпечення відіграє важливу роль в управлінні кожного підприємства, відтак відповідні системи створені та систематично адаптуються до змінних умов господарювання на усіх підприємствах, незалежно від їх інноваційної активності. Звідси вважаємо, що інформаційне забезпечення інноваційних проектів доцільно розглядати як складову інформаційного забезпечення управління машинобудівним підприємством із відповідним врахуванням цього параметру при визначенні організаційних та ресурсних аспектів, які розглядаються здобувачем у підрозділі 2.1.

3. У підрозділі 1.1 (табл. 1.1, стор. 37-39) здобувач приділяє увагу удосконаленню класифікації інноваційних процесів, виділяючи зокрема таку класифікаційну ознаку як сумісність реалізації. Погоджуючись із важливістю такого доповнення, вважаємо, що доцільно було в дисертаційній роботі обґрунтувати відмінності реалізації на машинобудівних підприємствах інформаційного забезпечення щодо сумісних та несумісних інноваційних проектах.

4. У підрозділі 3.2 автор розглядає ризики формування та використання інформаційного забезпечення реалізації інноваційних проектів. На нашу точку зору, доцільно було визначити відмінності між термінами «ризик формування і використання інформаційного забезпечення інноваційних проектів» та «ризик інноваційних проектів», що надало б отриманим результатам чіткості у трактуванні.

5. У підрозділі 3.1 здобувач формує методичні засади оцінювання ефективності інформаційного забезпечення інноваційних проектів. На нашу точку зору, виходячи із запропонованого визначення суті економічної ефективності інформаційного забезпечення інноваційних проектів, яке представлено на стор. 132 дисертаційної роботи, доцільно було також взяти до уваги, що: частина необхідного інформаційного забезпечення на

підприємстві формується без прив'язки до конкретного інноваційного проекту; витрати на виділення необхідної інформації, необхідної для розроблення та реалізації інноваційного проекту із потоку даних, що формуються та використовуються на підприємстві, є на порядок меншою за організацію спеціальних спостережень; при визначенні ефективності інформаційного забезпечення доцільно орієнтуватися перш за все на достатність і якість інформації для підготовки і реалізації інноваційного проекту.

6. В підрозділі 1.3 автор визначає важливість отримання достовірної інформації шляхом використання маркетингової розвідки, а в підрозділі 2.2 акцентує увагу на важливості інформаційної безпеки. На нашу точку зору, виходячи із змісту завдань інформаційного забезпечення інноваційних проектів доцільно було розглянути його взаємозв'язок із системою економічної безпеки, яка уже сьогодні в умовах вітчизняних машинобудівних підприємств забезпечує конкурентну розвідку та контррозвідку, тим самим формуючи інформаційне підґрунтя для управління усіма сферами діяльності, зокрема щодо стану та зміни зовнішнього й внутрішнього середовища, створення захищених інформаційних каналів та захисту інформаційного поля підприємства.

7. У підрозділі 2.3 автор акцентує увагу на важливості вирішення проблеми пов'язаної із асиметричністю інформації. Погоджуючись із важливістю приділення уваги цьому аспекту формування інформаційного забезпечення інноваційних проектів, вважаємо за доцільне підкреслити, що, враховуючи зростаючий рівень конкуренції та необхідність захисту інформації щодо розроблення та реалізації інноваційних проектів, як реальної можливості вижити для українських машинобудівних підприємств, доцільно врахувати і безпековий аспект при формуванні єдиних інформаційних баз, надаючи перевагу адресності задоволення інформаційних потреб.

8. На рис. 2.3-2.4 та стор. 107-112 здобувач приділяє увагу організаційним аспектам формування інформаційного забезпечення інноваційних проектів. Вважаємо, що, враховуючи досвід інноваційної діяльності машинобудівних підприємств в Україні, найбільш придатною є організація інформаційного забезпечення інноваційних проектів за функціонально-матричною організаційною структурою, яка описана автором на стор. 112. Водночас за такої організаційної структури доцільно було більше уваги приділити взаємодії працівників різних підрозділів в процесі формування та реалізації інформаційного забезпечення інноваційних проектів, визначенню їх професійних якостей, налагодженню та забезпеченню захисту інформаційних каналів.

Разом з тим, зроблені зауваження та висловлені дискусійні положення не перешкоджають позитивній оцінці дисертаційної роботи в цілому.

Окремі зауваження можна розглядати як побажання здобувачу щодо напрямів подальшого дослідження проблеми.

7. Загальний висновок про дисертаційну роботу

Не зважаючи на відмічені недоліки, дисертаційна робота Бабінської Соломії Ярославівни виконана на високому науковому рівні, з використанням сучасних методів досліджень. Тема роботи є актуальною, достовірність наукових положень доведено, одержані результати мають наукову та практичну цінність. Дисертаційна робота містить обґрунтування науково-прикладних рекомендацій щодо формування інформаційного забезпечення розробляння та реалізації інноваційних проектів.

Актуальність і новизна одержаних наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практична цінність сформульованих положень і висновків в сукупності становлять необхідні підстави для висновку про те, що дисертаційна робота «Інформаційне забезпечення розробляння та реалізації інноваційних проектів» відповідає вимогам МОН

України, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, зокрема, пп. 9, 11, 12 положення про «Порядок присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013 р., а її автор – Бабінська Соломія Ярославівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент

Завідувач кафедри
фінансово-економічної безпеки,
обліку і оподаткування
Українська академія друкарства,
доктор економічних наук, професор

А.М. Штангрет

Підпис завідувача кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і оподаткування Української академії друкарства, д.е.н., проф. А.М. Штангрета засвідчую:

Вчений секретар

Української академії друкарства
к.т.н., доцент

З.М. Сельменська